

การจัดการองค์ความรู้ (KM)

เรื่อง เทคนิคการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรสู่มาตรฐาน

จัดทำโดย

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง

เสนอ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำ การจัดการองค์ความรู้(KM) ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนองได้จัดทำตามนโยบายของ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้จัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล ตามแนวทาง (HR Scorecard) ปีงบประมาณ ๒๕๕๖-๒๕๕๙ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรบุคคลสามารถรองรับการปฏิบัติการกิจต่างๆตาม ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของกรมส่งเสริมสหกรณ์ รวมทั้งร่วมกับสำนักงาน กพ. ดำเนินโครงการบริหาร กำลังคนภาครัฐ เพื่อวางแผนบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุข้าราชการพลเรือน สามัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ได้จัดทำองค์ความรู้ในเรื่อง เทคนิคการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรสู่ มาตรฐาน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น จากบุคคลากรในสำนักงาน ที่ได้ทำงานในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร จากประสบการณ์ที่เชี่ยวชาญ การลองผิดลองถูก การคิดค้น สร้างสรรค์ วิธีการใหม่ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ ของโลกในปัจจุบัน จนนำไปสู่ความสำเร็จ ในการสร้างพัฒนาสหกรณ์สู่มาตรฐาน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้นี้ จะเป็น ประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ คณะกรรมการ/ฝ่ายจัดการ และ สหกรณ์ ที่จะนำเอาความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการดำเนินงานต่อไป

คณะทำงานการจัดการความรู้
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง

บทที่ ๑

การรวบรวมข้อมูลและเอกสาร

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กรมส่งเสริมสหกรณ์เริ่มจัดมาตรฐานสหกรณ์ขึ้นครั้งแรกในปี ๒๕๔๕ โดยเจตนารมณ์ในการจัดมาตรฐานสหกรณ์ครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ มีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ที่ชัดเจน และเป็นการประเมินผลการบริหารจัดการของสหกรณ์เบื้องต้น โดยไม่ได้มีเจตนาที่ใช้วัดความเป็นมาตรฐานของสหกรณ์ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ใช้การจัดมาตรฐานเพื่อวัดประสิทธิภาพการส่งเสริมสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และใช้วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ควบคู่กัน พร้อมทั้งกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการที่สำคัญตัวหนึ่งของกรมฯ จะเห็นได้ว่ากรมฯ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดมาตรฐานสหกรณ์มาโดยตลอด พร้อมทั้งได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักเกณฑ์ชี้วัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสหกรณ์ ซึ่งในปี ๒๕๕๓ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ปรับปรุงตัวชี้วัดระดับมาตรฐานขึ้นใหม่ตามประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่องกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ ได้มีการกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออกเป็นสี่ระดับ ได้แก่ ระดับมาตรฐานดีเลิศ, ระดับมาตรฐานดีมาก, ระดับมาตรฐานดี และไม่ผ่านมาตรฐาน ในส่วนของตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ยังคงไว้เช่นเดิม พร้อมทั้งได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดระดับมาตรฐานจากเดิมให้ใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ จำนวน ๗ ข้อ สหกรณ์ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดทั้ง ๗ ข้อ ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ แต่ถ้าสหกรณ์ตกข้อเกณฑ์ชี้วัดใดข้อหนึ่ง ถือว่าสหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เปลี่ยนการจัดระดับมาตรฐานโดยใช้หลักเกณฑ์ตัวชี้วัด จำนวน ๗ ข้อเหมือนเดิม แต่ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการประเมินการจัดมาตรฐานสหกรณ์ โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น ๒ ส่วน คือ วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และวัดกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ มีหลักเกณฑ์ประเมินรวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อมีคะแนนการประเมินที่ต่างกัน

ดังนั้น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ได้เล็งเห็นความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดให้เป็นแนวทาง ส่งเสริมสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะใช้เกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ซึ่งกำหนดโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน ๗ ข้อ ในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในความรับว่ามีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรในแต่ละด้าน ผ่านหรือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อใดและเมื่อทราบแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะได้ดำเนินการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด
- ๒) เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์
- ๓) เพื่อพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
- ๔) เพื่อจัดเก็บความรู้จากผู้ที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ สำหรับใช้ในงานส่งเสริมสหกรณ์

๑.๓ เอกสาร และ คู่มือ/แนวทางปฏิบัติงานที่ถูกต้อง

- ๑) ข้อบังคับ/ระเบียบ ของสหกรณ์
- ๒) พรบ.สหกรณ์ ๒๕๔๒
- ๓) คู่มือการประเมินมาตรฐานสหกรณ์

๑.๔ ขอบเขตงานที่จะดำเนินการ

การนำชุดความรู้ไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมสหกรณ์ ให้สหกรณ์รักษามาตรฐานสหกรณ์ จำนวน ๕ สหกรณ์ ได้แก่

- ๑) สหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตกระบือ จำกัด
- ๒) สกต.ธกส.ระนอง จำกัด
- ๓) สหกรณ์กองทุนสวนยาง จปร. ๓ จำกัด
- ๔) สหกรณ์ชาวสวนกาแฟกะเปอร์ จำกัด
- ๕) สหกรณ์การเกษตรกระบือ จำกัด

และยกระดับมาตรฐานสหกรณ์ จำนวน ๒ สหกรณ์ ได้แก่

- ๑) สหกรณ์กองทุนสวนยางคอคอดกระ จำกัด
- ๒) สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินป่าน้ำขาว จำกัด

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) มีการถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ที่เข้าไปช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์ ให้สหกรณ์รักษามาตรฐานสหกรณ์ และ ยกระดับมาตรฐานสหกรณ์

๒) ข้าราชการ พนักงานราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมสหกรณ์ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานส่งเสริมสหกรณ์ได้

- ๓) สหกรณ์เป้าหมายในแต่ละแห่ง ผ่านมาตรฐานเพิ่มขึ้น และสามารถรักษามาตรฐานไว้ได้
- ๔) สหกรณ์มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับมือกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

บทที่ ๒ กำหนดกรอบดำเนินการ

๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย

๑) ข้าราชการ พนักงานราชการ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์สู่เกณฑ์มาตรฐาน

๒) สหกรณ์จำนวน ๖ สหกรณ์ ได้แก่

- สหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตกระบือ จำกัด
- สกต.ธกส.ระนอง จำกัด
- สหกรณ์กองทุนสวนยาง จปร. ๓ จำกัด
- สหกรณ์ชาวสวนกาแฟกะเปอร์ จำกัด
- สหกรณ์การเกษตรกระบือ จำกัด
- สหกรณ์กองทุนสวนยางคอคอดกระ จำกัด
- สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินป่าน้ำขาว จำกัด

๒.๒ เกณฑ์ในการชี้วัด

เกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ๗ ข้อ

(๑) ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ จนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปีนั้นออก

(๒) ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

(๓) ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

(๔) ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดทำธุรกิจกับสหกรณ์

(๕) ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

(๖) ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

(๗) ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

ข้อยกเว้นที่ไม่นำมาจัดมาตรฐาน

๑) สหกรณ์ที่จัดตั้งใหม่ไม่ถึง ๒ ปี

๒) สหกรณ์ที่หยุดดำเนินธุรกิจหรือไม่ดำเนินธุรกิจ

๓) สหกรณ์อยู่ระหว่างชำระบัญชี หรือสหกรณ์ที่หยุดดำเนินกิจการ

เกณฑ์การให้คะแนน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดมาตรฐานสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ จำนวน ๑๓๗ ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ประกอบด้วย

- ๑) คะแนนจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ๗๐ คะแนน
๒) คะแนนจากกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ ๓๐ คะแนน

หลักเกณฑ์การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

คะแนนตั้งแต่ ๘๖ ขึ้นไป ได้เกรด A ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีเลิศ
คะแนนตั้งแต่ ๘๖-๘๕.๙๙ ได้เกรด B ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีมาก
คะแนนตั้งแต่ ๗๖-๘๕.๙๙ ได้เกรด C ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดี
คะแนนต่ำกว่า ๗๖ ได้เกรด F ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

ข้อที่	ข้อความ ข้อของเกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน	กระบวนการบริหารจัดการภายใน
๑	ไม่ขาดทุน	ข้อ ๑ - ข้อ ๓	ข้อ ๑๑ - ข้อ ๘
๒	ไม่ทุจริต	ข้อ ๙ - ข้อ ๑๐	ข้อ ๑๑ - ข้อ ๘๖
๓	ประชุมใหญ่ ๑๕๐ วัน	ข้อ ๘๗ - ข้อ ๙๐	ข้อ ๙๑ - ข้อ ๙๕
๔	สมาชิก ๖๐%	ข้อ ๙๖ - ข้อ ๑๐๓	ข้อ ๑๐๔ - ข้อ ๑๐๘
๕	จัดจ้างเจ้าหน้าที่	ข้อ ๑๐๙ - ข้อ ๑๑๒	ข้อ ๑๑๓ - ข้อ ๑๑๗
๖	จัดสรรกำไร จ่ายเงินสวัสดิการ	ข้อ ๑๑๘ - ข้อ ๑๒๔	ข้อ ๑๒๕ - ข้อ ๑๓๑
๗	ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย	ข้อ ๑๓๒ - ข้อ ๑๓๓	ข้อ ๑๓๔ - ข้อ ๑๓๗
รวม		๑๓๗ ข้อ	

เกณฑ์การให้คะแนนมาตรฐานในแต่ละข้อ

ข้อ ๑	ไม่ผ่านคือข้อ ๑,๒ (....)	ผ่านคือข้อ ๓	(✓)
ข้อ ๒	ไม่ผ่านคือข้อ ๙ (....)	ผ่านคือข้อ ๑๐	(✓)
ข้อ ๓	ไม่ผ่านคือข้อ ๘๗-๘๙ (....)	ผ่านคือข้อ ๙๐	(✓)
ข้อ ๔	ไม่ผ่านคือข้อ ๙๖ - ๑๐๐ (....)	ผ่านคือข้อ ๑๐๑ - ๑๐๓	(✓)
ข้อ ๕	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๐๙ - ๑๑๐ (....)	ผ่านคือข้อ ๑๑๑ - ๑๑๒	(✓)
ข้อ ๖	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๑๘ - ๑๒๒ (....)	ผ่านคือข้อ ๑๒๓ - ๑๒๔	(✓)
ข้อ ๗	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๓๒ (....)	ผ่านคือข้อ ๑๓๓	(✓)

๒.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

การนำชุดความรู้ไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมสหกรณ์ ให้สหกรณ์รักษามาตรฐานสหกรณ์ จำนวน ๕ สหกรณ์ ได้แก่

- ๑) สหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตกระบือ จำกัด
- ๒) สกต.ธกส.ระนอง จำกัด
- ๓) สหกรณ์กองทุนสวนยาง จปร. ๓ จำกัด
- ๔) สหกรณ์ชาวสวนกาแฟกะเปอร์ จำกัด
- ๕) สหกรณ์การเกษตรกระบือ จำกัด

และยกระดับมาตรฐานสหกรณ์ จำนวน ๒ สหกรณ์ ได้แก่

- ๑) สหกรณ์กองทุนสวนยางคอคอดกระ จำกัด
- ๒) สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินป่าน้ำขาว จำกัด

๒.๔ วิธีการปฏิบัติ

- ๑) ประชุมชี้แจงคณะทำงานการจัดการกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management)
- ๒) รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ๓) กำหนดกรอบร่วมกัน
- ๔) ประมวลและสรุปเป็นชุดความรู้
- ๕) ถ่ายทอดชุดความรู้
- ๖) การเข้าถึงชุดความรู้และเทคนิคการนำไปใช้
- ๗) การนำชุดความรู้ไปสู่การปฏิบัติตามกลุ่มเป้าหมาย
- ๘) ติดตามผล ทบทวนผล และสรุปผลการนำไปใช้
- ๙) สรุปกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

๒.๕ การวัดผล

๑) จำนวนสหกรณ์เป้าหมายสามารถรักษามาตรฐานสหกรณ์ไว้ได้ จำนวน ๕ สหกรณ์ และ ยกกระต๊บบ
มาตรฐานจำนวน ๒ สหกรณ์

๒.๖ แผนปฏิบัติการ

- ๑) นำชุดความรู้ไปแนะนำส่งเสริมสหกรณ์เป้าหมาย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ๒๕๕๙-สิงหาคม ๒๕๕๙

๒.๗ บุคลากรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์

- ๑) กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์
- ๒) กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์
- ๓) กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์

บทที่ ๓ ประมวลและสรุปเป็นชุดความรู้

๓.๑ ในกรณีส่งเสริมให้สหกรณ์รักษาระดับมาตรฐานสหกรณ์ไว้ ดังนี้

๑) สหกรณ์ควรยึดถือการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่เป็นแผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายเงินของสหกรณ์

๒) กระจายแผนงานลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมายผู้ปฏิบัติให้ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ

๓) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๔) จัดให้มีการควบคุมภายในธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการให้เป็นระบบ ควรมีจริยธรรม และ จรรยาบรรณ ของคณะกรรมการให้ยึดถือปฏิบัติ

๕) คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นประจำเดือนเพื่อทราบผลประกอบการและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ดังนี้

- ธุรกิจการรับเงินฝาก
- ธุรกิจการให้เงินกู้ หรือสินเชื่อ
- ธุรกิจการรวมซื้อ การรวมขาย
- ธุรกิจการให้บริการ
- ธุรกิจการแปรรูป เช่น โรงสี, โรงเม็ล็ดพันธุ์, โรงนม, โรงงานยาง เป็นต้น
- อื่น ๆ

๖) สหกรณ์ควรมีการควบคุมภายในของสหกรณ์ และติดตามผลเป็นประจำเดือน ดังนี้

- การดูแลทรัพย์สินของสหกรณ์ให้พร้อมใช้งาน
- การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินสดให้เป็นไปตามที่ข้อบังคับและระเบียบกำหนด
- การจัดทำบัญชีของสหกรณ์
- ธุรกิจสินเชื่อ
- ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย (การซื้อขาย)
- ธุรกิจการรวบรวมผลผลิต
- ธุรกิจการรับฝากเงิน
- ธุรกิจการแปรรูป
- ธุรกิจการให้บริการ
- การจัดสวัสดิการ

๗) สหกรณ์จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน

- สมุดบันทึกรายการขึ้นต้น ได้แก่ สมุดเงินสด, สมุดซื้อ, สมุดขายสินค้า, สมุดรายได้ค่าบริการและสมุดรายวันทั่วไป และตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำทุกเดือน

- สมุดบัญชีแยกประเภท
- งบทดลอง

- งบการเงิน ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย / บริการ งบต้นทุนการผลิตรูปแบบบัญชีตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

- จัดทำงบการเงินทุกไตรมาส และจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีบัญชี เพื่อส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๓๐ วัน

๘) สหกรณ์มีการตรวจนับเงินสด เพื่อตรวจสอบเงินสดคงเหลือเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ

๙) คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ ดำเนินการ ดังนี้

- ตรวจสอบคุณสมบัติของคณะกรรมการ
- ตรวจสอบหลักประกันของเจ้าหน้าที่
- มีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานของกรรมการ และเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน

๑๐) ให้ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ เข้าตรวจสอบสหกรณ์และรายงานผลในที่ประชุมคณะกรรมการเป็นประจำทุกเดือน

๑๑) มีการตรวจสอบระเบียบ / ข้อบังคับของสหกรณ์เหมาะสมครบถ้วน กับการปฏิบัติงานหรือไม่

๑๒) สหกรณ์มีการจัดสรรกำไรสุทธิตามข้อบังคับ โดยเฉพาะการจัดสวัสดิการสมาชิกและทุนสาธารณประโยชน์ และมีการจ่ายเงินทุนสวัสดิการและสาธารณประโยชน์ในแต่ละรอบปีบัญชี

๑๓) สหกรณ์จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ภายใน ๑๕๐ วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

๑๔) สหกรณ์ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

๑๕) สหกรณ์ส่งเสริมให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ โดยดำเนินการดังนี้

- สหกรณ์จะต้องทำธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก
- สหกรณ์จะต้องทำความเข้าใจกับสมาชิกถึงวิธีการและขั้นตอนการทำธุรกิจของสหกรณ์ ให้ความยุติธรรมกับสมาชิกในด้านราคาผลผลิต ราคาขายสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ย ตลอดจนรับผิดชอบต่อการตลาดที่บริการสมาชิก และทำความเข้าใจในผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ และเงินปันผลตามหุ้น อัตราผลตอบแทนที่แตกต่าง เป็นต้น

- สหกรณ์จะต้องเน้นให้เห็นถึงการบริการที่แตกต่าง ระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอกเช่น ราคาที่แตกต่าง การบริการที่แตกต่าง อัตราผลตอบแทนที่แตกต่าง

- สหกรณ์จะต้องช่วยเหลือสมาชิกตามสมควร เมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ และด้านอื่น ๆ เช่น การเจ็บป่วย ฯลฯ เป็นต้น

- สหกรณ์ต้องมีข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ รายจ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำธุรกิจกับสมาชิกต่อไป

- หากสหกรณ์มีกำไรควรจัดสรรเป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจให้กับสมาชิก

๑๖) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบ เกี่ยวกับกิจกรรมต่างของสหกรณ์ ผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึง ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

๓.๒ ในกรณีผลักดันพัฒนาส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นไว้ ดังนี้

- ๑) ทำความเข้าใจและชี้แจงให้สหกรณ์อยู่ในระดับใดและผลักดันให้สูงขึ้น เพื่อให้สหกรณ์ทราบสถานะของตนเอง และ เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนาตัวเอง
- ๒) ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่สหกรณ์และสมาชิกจะได้รับจากการที่สามารถผ่านมาตรฐานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ อาทิเช่น การได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัยการผลิต และ แหล่งเงินทุน
- ๓) สร้างแรงจูงใจโดยมอบประกาศเกียรติคุณให้แก่สหกรณ์ที่สามารถพัฒนาสหกรณ์ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น
- ๔) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และติดตามผลการแนะนำ ในการประชุมคณะกรรมการประจำเดือน
- ๕) จัดให้มีการควบคุมภายในธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการให้เป็นระบบ ควรมีจริยธรรม และ จรรยาบรรณ ของคณะกรรมการให้ยึดถือปฏิบัติ
- ๖) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกมาร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ และ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์
- ๗) แนะนำให้มีการตรวจสอบกิจการอย่างสม่ำเสมอและรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบในการประชุมเดือน และ การประชุมใหญ่ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ตามแบบที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ กำหนด

๓.๓ ในกรณีพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน ควรดำเนินการอย่างน้อยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสหกรณ์ย้อนหลังว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์แต่ละข้อแล้ว ผลการดำเนินงานในข้อนั้นเป็นอย่างไร ผ่านหรือไม่ผ่าน ถ้าไม่ผ่านข้อใด ให้วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุแห่งการไม่ผ่านเกณฑ์ในข้อนั้น และวางแผนที่จะไปส่งเสริม แนะนำ

ขั้นตอนที่ ๒ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานทุกข้อ และร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามขั้นตอนที่ ๑ กับสหกรณ์และเจ้าหน้าที่เพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือแนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๓ แนะนำ ส่งเสริม การปฏิบัติงานของสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อ ๑. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหาย ต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปีนั้นออก

๑) ร่วมวิเคราะห์สาเหตุแห่งการขาดทุน อาจพิจารณาจาก

- รายได้น้อย อาจเกิดจาก สมาชิกน้อย ปริมาณธุรกิจน้อย ประเภทธุรกิจน้อย
- รายจ่ายมาก อาจเกิดจาก ต้นทุนการดำเนินงานสูง ไม่ประหยัด และ

ไม่ปฏิบัติตามแผนงบประมาณเมื่อได้สาเหตุแล้ว นำมาวางแผนแนวทางแก้ไขร่วมกัน

๒) จัดทำแผนปฏิบัติงานของสหกรณ์ เสนอที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีพิจารณา เพื่อนำมาเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี และกระจายแผนลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมายผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ และดำเนินการตามแนวทางการส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน

๓) ส่งเสริมให้สหกรณ์เพิ่มปริมาณธุรกิจ และขยายธุรกิจให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์

๔) แนะนำให้สหกรณ์ควบคุมค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับปริมาณธุรกิจและแผนการดำเนินงานธุรกิจ

๕) ทำความเข้าใจให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้เพิ่มขึ้น

๖) จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสหกรณ์

ข้อ ๒. ในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังต้องไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

๑) ให้นำแนวทางการควบคุมภายในเสนอที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ

๒) แนะนำคณะกรรมการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข กรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติ

๓) แนะนำให้เจ้าหน้าที่การเงิน ต้องไม่ใช่บุคคลเดียวกับเจ้าหน้าที่บัญชี

๔) หากมีการทุจริตในสหกรณ์ ควรดำเนินการ

- ให้รีบแก้ไขปัญหาทุจริตหรือข้อบกพร่อง ตามที่ นายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี มีหนังสือแจ้งให้แก้ไขปัญหาทุจริต หรือข้อบกพร่อง

- หากตัวผู้ทำการทุจริต แจ้งเจรจาให้ยอมรับชดใช้ค่าเสียหาย

- ให้มีการร้องทุกข์ หรือ ฟ้องร้องคดี

- มีการติดตามการแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่อง

๕) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ

๖) จัดให้มีการควบคุมภายในธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการให้เป็นระบบ

๗) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบ

๘) แนะนำให้มีการตรวจสอบกิจการอย่างสม่ำเสมอและรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการ

ทราบ

ข้อ ๓. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องจัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วเสนอเพื่ออนุมัติในการประชุมใหญ่สหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันปิดบัญชี

๑) มอบหมายเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชี แนะนำและสอนการจัดทำบัญชีแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี

๒) แนะนำให้สหกรณ์จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบหลักฐานการลงบัญชีให้ถูกต้อง และบันทึกรายการทางบัญชีในสมุดบัญชีขั้นต้น จนถึงขั้นปลายให้ครบถ้วน ถูกต้อง ประจำวัน ประจำเดือน พร้อมจัดทำบททดลองทุกเดือน

๓) จัดทำบททดลองเป็นประจำเดือน ตรวจสอบนับสินค้าคงเหลือ และตรวจทะเบียนคุมต่าง ๆ ให้ตรงกับบททดลอง

๔) ในกรณีที่สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินการปิดบัญชีได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ให้สหกรณ์จัดจ้างผู้มีความรู้ทางด้านการจัดทำบัญชีเพื่อให้การจัดทำบัญชีดำเนินการต่อเนื่องและสามารถปิดบัญชีได้

๕) การจัดทำบัญชีเป็นไปตามรูปแบบบัญชีตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์แนะนำ

๖) จัดทำหนังสือแจ้งให้สหกรณ์ปิดบัญชีตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและประชุมใหญ่ให้ได้ภายใน ๑๕๐ วัน

ข้อ ๔. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดทำธุรกิจกับสหกรณ์

๑) แนะนำให้สหกรณ์ค้นหาสาเหตุที่ สมาชิกไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์

๒) สหกรณ์จะต้องทำธุรกิจและให้บริการตามความต้องการของสมาชิก

๓) สหกรณ์จะต้องทำความเข้าใจกับสมาชิก ถึงวิธีการ และขั้นตอนการทำธุรกิจของสหกรณ์ ให้ความยุติธรรมกับสมาชิกในด้านราคาผลผลิต ราคาขายสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น และทำความเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ และเงินปันผลตามหุ้น เป็นต้น

๔) แนะนำให้สหกรณ์จัดให้มีกิจกรรม สมาชิกสัมพันธ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์

๕) สหกรณ์จะต้องเน้นให้สมาชิกเห็นถึงการบริการที่แตกต่าง ระหว่างสมาชิก กับบุคคลภายนอก เช่น ราคาที่แตกต่าง บริการที่แตกต่าง เป็นต้น

๖) สหกรณ์ต้องสร้างศรัทธาแก่สมาชิกโดยช่วยเหลือสมาชิก เมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ และด้านอื่น ๆ เช่น การเจ็บป่วย ฯลฯ เป็นต้น

๗) สหกรณ์ต้องมีข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ รายจ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำธุรกิจกับสมาชิกต่อไป

ข้อ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

๑) สหกรณ์จะต้องดำเนินธุรกิจให้มีปริมาณเพียงพอ ที่จะมียรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ หากมีธุรกิจไม่เพียงพอ ให้มอบหมาย กรรมการหรือสมาชิกมาดำเนินการ และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ฯ

๒) แนะนำให้สหกรณ์ จัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ แต่ละตำแหน่ง หรือ กรรมการ หรือ สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ระบุอย่างชัดเจน

๓) มีกำหนดระเบียบเกี่ยวกับ เจ้าหน้าที่ ขอบข่ายการทำงาน ตลอดจนอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

๔) มีการจัดทำสัญญาจ้าง และจัดทำหลักประกัน เจ้าหน้าที่ครบทุกคน

ข้อ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

- ๑) สหกรณ์จะต้องดำเนินธุรกิจมีกำไรเพียงพอ
- ๒) แนะนำให้มีการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสวัสดิการและทุนสาธารณประโยชน์
- ๓) แนะนำให้สหกรณ์จัดทำระเบียบว่าด้วยทุนสวัสดิการและทุนสาธารณประโยชน์ และทุนอื่นๆ
- ๔) แนะนำ ส่งเสริม ให้สหกรณ์ใช้จ่ายทุนสวัสดิการและทุนสาธารณประโยชน์ และทุนอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

ข้อ ๗. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

- ๑) ให้มีการศึกษาอบรมความรู้ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของสหกรณ์ แก่บุคลากรของสหกรณ์
- ๒) สหกรณ์ต้องดำเนินการตามหลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ และดำเนินงานโดยไม่ขัดต่อ กฎหมายสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
- ๓) ผู้ตรวจสอบกิจการเข้าตรวจสอบสหกรณ์ และรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เป็นประจำทุกเดือน หากมีปัญหาคณะกรรมการฯ จะต้องดำเนินการแก้ไข
- ๔) แนะนำให้สหกรณ์ ให้ความร่วมมือต่อผู้ตรวจสอบกิจการ ที่เข้าไปตรวจสอบกิจการ ฐานะการเงินของสหกรณ์ หรือติดตามแก้ไขปัญหาข้อบกพร่อง
- ๕) คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบฯ
- ๖) ผู้ตรวจการสหกรณ์ (ฝ่ายเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์) เข้าไปตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์

๓.๔ สรุปแนวทางส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน มีดังนี้

- ๑) สหกรณ์ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการด้านการเงินเป็น สามารถแสดงหรือชี้แจงให้เห็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เกิดขึ้นกับแหล่งที่ใช้ไปของรายจ่ายที่จ่ายไป มีความรู้เกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในขององค์การเป็นอย่างดี สร้างความเชื่อถือและความมั่นใจในองค์กร ถึงวิธีการ หรือกระบวนการต่าง ๆ ในการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สหกรณ์กำหนด ซึ่งจะทำให้สหกรณ์มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ครอบคลุมเรื่องการบริหารจัดการของสหกรณ์ เช่น การกำหนดนโยบายของสหกรณ์และการดำเนินงานต่าง ๆ การบริหารบุคคลในองค์กร เช่น สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการของสหกรณ์
- ๒) สหกรณ์ต้องมีการจัดทำแผนงานในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการดำเนินงานของสหกรณ์ ได้แก่ แผนงานระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย แผนงานการให้บริการสมาชิก แผนงานการบริหารโครงสร้าง แผนงานการควบคุมภายใน แผนงานการดำเนินการธุรกิจ เช่น แผนงานการให้สินเชื่อ แผนงานการซื้อ แผนงานการขาย แผนงานการรับฝากเงิน แผนงานการระดมทุน โดยจะต้องมีการศึกษา

วิเคราะห์สภาพขององค์กร สถานการณ์ปัจจุบันว่ามีลักษณะอย่างไร ตั้งเป้าหมายขององค์กรในดำเนินงานไปในทิศทางใดๆ วางแนวทางและการปฏิบัติอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างไร

๓) สหกรณ์ต้องควบคุมและจัดหาแหล่งเงินทุนที่มาของรายได้ และรายจ่าย ต้องควบคุมรายการใช้จ่ายให้ดี จัดทำระบบต้นทุน บัญชี งบการเงินทุกเดือน และเรื่องการขาดทุนของสหกรณ์จะต้องชี้แจงให้คณะกรรมการทราบว่าจะทำอย่างไรไม่ให้สหกรณ์ขาดทุน

๔) มีการตรวจสอบหรือมีการสุ่มการตรวจเรื่องข้อมูลทางบัญชีของสหกรณ์ ซึ่งจะสามารถบอกได้ว่าธุรกิจตัวไหนทำให้สหกรณ์เป็นจุดอ่อนหรือธุรกิจลดลง ก็ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือยกเลิกทำธุรกิจตัวนั้นไป หากถ้าธุรกิจของสหกรณ์ตัวไหนมีผลทำให้สหกรณ์มีกำไรก็ต้องดูว่ากำไรมาจากไหน

๕) สหกรณ์ ต้องทำความเข้าใจกับสมาชิกสหกรณ์ โดยการให้การศึกษาอบรม วิธีการ หลักการ สหกรณ์ อุดมการณ์สหกรณ์ สิทธิและหน้าที่ของการเป็นสมาชิก และประโยชน์ของการเป็นสมาชิก ที่สหกรณ์จะสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้ได้ การใช้ช่องทางการสื่อสาร ในการติดต่อกับสหกรณ์หรือสมาชิกมีช่องทางไหนบ้าง และตรวจสอบดูว่ามีสมาชิกร้อยละเท่าไรที่มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ และสมาชิกร้อยละเท่าไรที่ไม่มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ หาสาเหตุที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาให้สมาชิกร่วมทำธุรกิจต่อสหกรณ์ และชี้ให้เห็นว่าสหกรณ์สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกได้

๖) สหกรณ์ต้องมองว่าธุรกิจของสหกรณ์ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้หรือยัง สหกรณ์ต้องมีส่วนร่วมดำเนินธุรกิจต้องมุ่งช่วยเหลือสมาชิกในด้านการป้องกัน มองไปที่ผู้ตรวจสอบกิจการ สหกรณ์ส่วนใหญ่ผู้ตรวจสอบกิจการยังไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถ ทำให้ถึงสหกรณ์มีกำไรแต่การที่คณะกรรมการหรือฝ่ายจัดการคิดที่จะทุจริต ก็จะมีปัญหาในการควบคุมภายใน

๗) กรรมการ และสมาชิกก็ต้องรู้จักหน้าที่ของตัวเอง ว่ามีหน้าที่ต่อสหกรณ์อย่างไร ต้องมุ่งมั่นทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด พัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ

๘) คณะกรรมการต้องมีความรู้ในการควบคุมสหกรณ์ มีความรู้ในงานสหกรณ์ และทราบระเบียบที่กำหนด มีการตรวจสอบระเบียบ / ข้อบังคับของสหกรณ์เหมาะสมครบถ้วน กับการปฏิบัติงาน มีการป้องกันที่ดี คนเก็บเงินกับคนทำบัญชีต้องเป็นคนละคนกัน การทุจริตคือการไม่แบ่งหน้าที่กันชัดเจน กับการติดตามงาน การเก็บเงินสดในมือ การป้องกันการทุจริต ซึ่งจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจและวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้อง

๙) สร้างระบบการตรวจการของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดที่เข้มแข็ง ตรวจสอบการทำงานของผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ มีการตรวจสอบในเรื่องการเงิน การดำเนินธุรกิจ และ การปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับอย่างละเอียด และ ครบในทุกประเด็น และ นำเสนอข้อมูลตามความจริง